

तदेवंमतत्रयेपितत्त्वसंख्याभेदंनिरूप्ययद्विवक्षयागायंतीतियत्पृष्ठंतत्रअन्यत्तात्पर्यंदर्शयति सर्गादाविति कार्याणिषोडशविकाराः कारणानिमहदा
दीनिसप्ततद्रूपिणीसतीप्रकृतिरस्यविश्वस्यसर्गादौगुणैःसृज्याद्यवस्थांधत्ते उपादानकारणत्वात् पुरुषस्तुअव्यक्तोऽपरिणामीनिमित्तभूतःकेवलमी
क्षते अतःपरिणामिन्याःप्रकृतेःपुरुषोभिन्नइति ॥ १७ ॥ तत्त्वैरारब्धकार्यस्यतदंतर्भावमभिप्रेत्याह व्यक्तादयइति व्यक्तादयोमहदादयःप्रकृतेरुत्प
न्नायेधातवस्तेविकुर्वाणाःपुरुषेक्षणेनलब्धवीर्याः संहताअंडंसृजंति प्रकृतेर्बलात्तामाश्रित्येत्यर्थः ॥ १८ ॥ एवंस्वमतमुपसंहृत्यमतांतरेष्वपिसामान्य
तोनिरूपितां घटनांविशेषतःसतात्पर्यंदर्शयति समैवेति ज्ञानंजानातीतिद्रष्टाजीवः उभयोर्द्रष्टृदृश्ययोराधारः आत्माचेतिसप्त तत्रप्रकृतीनांकार
णत्वेनरवादिष्वंतर्भावः उत्तरेषामंतर्भावार्थमाह ततस्तेभ्यः सप्तभ्यः देहेन्द्रियासवःसर्वकार्याणिजायंते ॥ १९ ॥ षडितिमतेऽपिभौतिकस्यभूतांत

सर्गादौप्रकृतित्थस्यकार्यकारणरूपिणी ॥ सत्त्वादिभिर्गुणैर्धत्तेपुरुषोव्यक्तर्दक्षते ॥ १७ ॥ व्यक्तादयोविकु
र्वाणाधातवःपुरुषेक्षया ॥ लब्धवीर्याःसृजंत्यंडंसंहताःप्रकृतेर्बलात् ॥ १८ ॥ समैवधातवइतितत्रार्थाःपंच
खादयः ॥ ज्ञानमात्मोभयाधारस्ततोदेहेन्द्रियासवः ॥ १९ ॥ षडित्यत्रापिभूतानिपंचषष्ठःपरःपुमान् ॥ तैर्यु
क्तआत्मसंभूतैःसृष्ट्वेदंसमुपाविशत् ॥ २० ॥ चत्वार्येवेतितत्रापितेजआपोन्नमात्मनः ॥ जातानितैरिदंजा
तंजन्मावयविनःखलु ॥ २१ ॥ संख्यानेसप्तदशकेभूतमात्रेन्द्रियाणिच ॥ पंचपंचैकमनसाआत्मासप्तदशः
स्मृतः ॥ २२ ॥ तद्वत्षोडशसंख्यानेआत्मैवमनउच्यते ॥ भूतेन्द्रियाणिपंचैवमनआत्मात्रयोदश ॥ २३ ॥ ए
कादशत्वमात्मासौमहाभूतेन्द्रियाणिच ॥ अष्टौप्रकृतयश्चैवपुरुषश्चनवेत्यथ ॥ २४ ॥

र्भावंजीवस्यचपरमात्मांतर्भावमाह तैर्युक्तइति सचपरःपुमान्तैरात्मसंभूतैः पंचभूतैर्युतः इदंदेहादिकंसृष्ट्वातत्त्वयंसमुपाविशत् पूर्वस्मिन्कारणपंच
भूतात्मकेभौतिकेन्द्रियादीनामंतर्भावउक्तःपूर्वोक्त्याज्ञातव्यः ॥ २० ॥ चत्वारिपक्षेतेजःआपः अन्नंपृथ्वी आत्मनोजातानि आत्मनासहचत्वारित
त्त्वानि अंतर्भावार्थमाह तैरिति तैस्तत्त्वैरिदंजगज्जातंअवयविनःकार्यस्य ॥ २१ ॥ भूतानिचमात्राणिचइन्द्रियाणिचपंचपंचएकेनमनसासहआत्मा
सप्तदशः ॥ २२ ॥ आत्मैवसंकल्पयन् मनउच्यते त्रयोदशपक्षेभूतानितन्मात्रैरेकीकृतानिपंचैव इन्द्रियाणितत्प्रकाशकानिपंचैव मनश्चैकमिन्द्रिया
धिष्ठाताआत्माचद्विविधः एवंत्रयोदश ॥ २३ ॥ एकादशपक्षेपंचभूतानिपंचेन्द्रियाणि जीवमनसोश्चांतर्भावेनैतान्येवएकादश नवपक्षेअष्टौप्रकृ
तयःपुरुषश्च प्राणःजिह्वात्वक्चक्षुःश्रोत्रंमनोहस्तत्वगितिविकाराणामंतर्भावः ॥ २४ ॥